

ПЪРА БЪК

БЛАГОДАТНА ЗЕМЯ

София, 2024

Pearl S. Buck

THE GOOD EARTH

© by Pearl S. Buck, 1931; renewed © 1958

Open Road Integrated Media, New York, 2012

За настоящата книга е използвано заглавието, дадено на романа от първия му преводач Юлий Генов (изд. „Народна книга“, 1945).

© Издателство „Изток-Запад“, 2024

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Огняна Иванова, превод, 2024

© Татяна Йович, оформление на корицата, 2024

ISBN 978-619-01-1453-6

ПЪРА БЪК

БЛАГОДАТНА ЗЕМЯ

Превод от английски

Огняна Иванова

Това именно беше сторил Вентъой с малката фраза. Суан чувстваше, че композиторът се беше задоволил да я разбули с помощта на музикалните инструменти, да я направи видима, да проследи и спази очертанията ѝ с така нежна, внимателна, грижлива и сигурна ръка, че звукът се изменяше всеки миг, замъгляваше се, за да предаде някоя полусянка, оживяваше се, за да очертае по-смело някоя извивка. И доказателството, че Суан не се лъжеше, като вярваше в действителното съществуване на фразата, беше, че всеки що-годе по-взискателен любител веднага би забелязал лъжата, ако Вентъой, недостатъчно могъщ, за да открие и изрази формите ѝ, се бе опитал да прикрие празнините в прозрението си или слабостта на ръката си, като прибави тук-там по някоя измислена от него самия чертичка.

Марсел Пруст, „На път към Суан“*

---

* Превод на Лилия Сталева, „Народна култура“, 1975.
(Всички бележки под линия, освен изрично упоменатите, са на преводача.)

Съдържание

Глава 1	7
Глава 2	23
Глава 3	28
Глава 4	33
Глава 5	37
Глава 6	43
Глава 7	46
Глава 8	51
Глава 9	57
Глава 10	66
Глава 11	69
Глава 12	77
Глава 13	82
Глава 14	87
Глава 15	99
Глава 16	103
Глава 17	112
Глава 18	118
Глава 19	125
Глава 20	132
Глава 21	141

Глава 22	149
Глава 23	154
Глава 24	164
Глава 25	171
Глава 26	177
Глава 27	187
Глава 28	194
Глава 29	202
Глава 30	210
Глава 31	219
Глава 32	227
Глава 33	233
Глава 34	239
Биография на Пърл Бък.....	246

1

Беше сватбеният ден на Уан Лун. Отначало, когато си отвори очите в мрака на закрития от завеси креват, той не се сети защо утрото му се вижда по-различно от друг път. В къщата беше тихо; чуваше се само слабата пресеклива кашлица на баща му, чиято стая се намиреше срещу неговата, отатък междинната стая. Всяка сутрин кашлицата на стареца беше първият звук, който се разнасяше. Обикновено Уан Лун лежеше, слушаше го и ставаше едва когато чуваше баща си да се раздвижи и когато вратата на бащината му стая изскърцаше на дървените си панти.

Тази сутрин обаче не го изчака. Скочи и дръпна настрана завесите около постелята си. Беше тъмно, ръждиво на цвят утро, а през малката квадратна дупка на прозореца, където скъсаната хартия потрепваше, сияеше със бронзово небе. Младият мъж отиде до дупката и откъсна всичката хартия.

– Пролет е и нямам нужда от това! – промърмори той.

Срамуваше се да каже на глас, че му се иска този ден къщата да е подредена. Дупката беше толкова малка, че през нея едва минаваше ръката му, но той я пъкна, за да усети въздуха. От изток приятно подухваше лек ветрець; шумолеше и беше пълен с дъжд. Сметна го за добра поличба. Нивите имаха нужда от дъжд, за да дадат добиви. Днес нямаше да вали, но до няколко дни, ако този вятър не спре, щеше да има вода. Така трябваше. Вчера беше казал на баща си, че ако това палещо заслепяващо слънце продължи да грее, житните зърна на класовете няма да се напълнят. А сега имаше чувството, че Небесата са избрали този ден, за да му отправят благопожелания. Земята щеше да роди.

Уан побърза да мини през междинната стая, като вървешката намъкна сините си панталони и върза върху равната си талия пояса от синьо памучно платно. Остави тялото си от кръста нагоре голо, докато не се стопли водата, за да се измие. Отиде под залепения за къщата навес, използван за кухня, а от мрачината вътре един вол завъртя глава, подаде я иззад ъгъла до вратата, погледна го и звучно измуча. Кухнята беше изградена от пръстени тухли също като къщата – големи квадрати пръст, изкопани от собствените им ниви, и замесени със слама от тяхното жито. На млади години дядо му беше направил от тяхната земя и печка от пръст, опекла

се и почерняла от години готвене. Върху този пръстен градеж имаше дълбок и кръгъл метален котел.

Уан Лун напълни донякъде котела с вода, която сипваше с половин кратуна от оставената наблизко пръстена делва, но го направи внимателно, тъй като водата беше скъпоценна. Този ден щеше да измие цялото си тяло. Откакто беше дете, седнало на коляното на майка си, никой не беше виждал тялото му. Днес щяха да го видят, затова трябваше да бъде чисто.

Заобиколи печката, отиде от задната ѝ страна и след като взе стиска суха трева, както и стебла, оставени в ъгъла на кухнята, ги нареди старателно в отвора на печта, като добре използва почти всеки стрък. После с парче стар кремък и огниво получи искра, сламата лумна и огънят се разгоря.

Това беше последната сутрин, когато той щеше да пали огъня. Палил го беше всяка сутрин, откакто майка му почина преди шест години. Водата върху огъня кипна, той отсипа от нея в една купа и я отнесе в стаята, където баща му седеше на кревата, кашляше и опипваше пода, за да намери обувката си. Всяка сутрин през изминалите шест години старецът беше чакал сина си да му донесе гореща вода, за да облекчи сутрешната си кашлица. Сега обаче баща и син можеха да си отдъхнат. В къщата щеше да има жена. Повече на Уан Лун нямаше да му се налага да става в зори и зиме, и лете, за да пали огъня. Можеше да си лежи в постелята и да чака, за да получи и той купа с вода, а ако реколтата беше добра, във водата щеше да има листа чай. През някоя и друга година и така ставаше.

Ако жената се умореше, огъня щяха да запалят децата ѝ – многото деца, които тя щеше да роди на Уан Лун. Уан Лун се спря, поразен от мисъл за тези деца, които тичешком влизат и излизат от двете стаи. Трите стаи винаги им се бяха виждали много, защото след смъртта на майката къщата им изглеждаше наполовина празна. Непрекъснато трябваше да отказват на роднини, живеещи по-притеснено – чичо му все ги придумваше, а имаше доста голямо домочадие.

– За какво им са на двама сами мъже толкова стаи? Не може ли баща и син да спят заедно? Топлината на младото тяло ще облекчи кашлицата на стареца.

Ала бащата отговаряше:

– Пазя постелята си за моя внук. Той ще топли старите ми кокали.

Сега идеха внуците – внук подир внук. Щяха да наредят кровати и покрай стените в междинната стая. Къщата щеше да е пълна с постели.

Докато Уан Лун си мислеше за многото кровати, които предстоеше да се появят в полупразната къща, водата в котела взе да изстива. На прага се появи силуетът на стареца, който държеше незакопчаните си дрехи, за да не паднат. Задъхваше се, кашляше и плюеше.

– Как така няма вода да стопля дробовете си?

Уан Лун го погледна, сепна се и се засрами. Измънка иззад печката:

– Сламата е мокра. Влажният вятър...

Старецът продължи да кашля усилено и не спря, докато водата не кипна. Уан Лун сипа малко в една купа, а след миг отвори един гледжосан съд, оставен на полица над печката, извади от него десетина от сухите, сгърчени листенца и ги посипа върху повърхността на водата. Баща му се ококори лакомо, но веднага започна да протестира.

– Ама че си разсипник! Да се пие чай е, като да се яде сребро.

– На днешния ден може – засмя се за миг синът му. – Пий и се радвай.

Старецът хвана купата със съсухрените си възлести пръсти, като изсумтя, мърморейки. Гледаше как листенцата се разгъват и покриват водната повърхност, но мисълта да пие скъпоценната течност му се виждаше непоносима.

– Ще изстине – рече Уан Лун.

– Вярно, вярно – уплаши се старецът и взе да пие на големи глътки горещия чай.

Явно изпитваше животинско доволство като сукалче, което съсредоточено бозае. Но не се унесе дотам, та да не види, че синът му изсипва, без да внимава, водата от котела в дълбоко ведро. Вдигна глава, втренчено го изгледа и изведнъж каза:

– С толкова много вода житото щеше да узрее.

Уан Лун изсипа водата до последната капка, без да му отговори.

– Какви ги вършиш?! – извика баща му.

– От Нова година не съм си мил цялото тяло – тихо отвърна синът му.

Досрамя го да каже на баща си, че иска жената да види, че тялото му е чисто. Бързо излезе, понесъл ведрото към стаята си. Вратата беше закрепена хлабаво за кривата дървената рамка и не се затваряше плътно, така че старецът се дотътри до междинната стая, опря уста на процепа и изрева:

– Лоша работа, ако започнем така с жената: чай във водата сутрин и цялото това миене!

– Става въпрос за един ден – извика Уан Лун и добави: – Когато свърша, ще излея водата навън, та да има още полза от нея.

Старецът чу думите му, но замълча, а Уан Лун развърза пояса си и остави дрехите да паднат на земята. На светлината, процеждаща се през квадратната дупка, изстиска малка кърпа, напоена с водата, от която се вдигаше пара, и енергично взе да търка мургавото си стройно тяло. Макар да му се струваше, че въздухът е топъл, когато кожата му се намокри, усети студ и се забърза, като пхаше кърпата във водата и я вадеше, докато от цялото му тяло не се издигна прозирен облак пара. После отиде до сандък, принадлежал на майка му, и извади от него чисти горни дрехи от

синьо памучно платно. Днес може би щеше да му бъде малко студено без ватирани-те зимни дрехи, но изведнъж изпита чувството, че ще му бъде непоносимо да ги облече върху чистото си тяло. Отгоре бяха изпокъсани и мръсни, а ватата се подаваше от дупките, сива и подгизнала. Не искаше първия път, когато жената го види, от дупките да се подава вата. По-нататък тя можеше да изпере дрехите и да ги закърпи, но това нямаше да стане веднага. Над синята памучна куртка и панталоните облече дълъг халат, ушит от същата материя – единствената дълга дреха, която имаше и обличаше само по празници, всичко на всичко през десет дни в годината. После сръчните му пръсти развалиха дългата плитка, спускаща са на гърба му, и като взе дървен гребен от чекмеджето на паянтовата масичка, той се зае да сресва косата си.

Баща му отново се приближи и опря уста до процепа на вратата.

– Нищо ли няма да ям днес? – жално попита той. – На моята възраст сутрин костите се разводяват, ако не получат храна.

– Ида! – каза Уан Лун и бързо сплете косите си на гладка плитка, като вмъкна в нея черна копринена връв с пискюли.

След миг свали дългата си дреха, уви плитката около главата си и излезе от стаята, понесъл ведрото с вода. Съвсем беше забравил за закуската. Щеше да разбърка малко царевично брашно с вода и да го даде на баща си. На него самия не му беше до ядене. С олюляващи се крачки стигна с ведрото до прага, изсипа водата на земята най-близо до входа и докато го правеше, сети се, че е изразходвал всичката вода от котела и ще трябва отново да запали огъня. Мисълта за баща му го накара да усети гняв.

„Старчето мисли само за ядене и пиене“ – промърмори той в отвора на пещта, но на глас не каза нищо.

Това беше последната сутрин, в която щеше да приготвя храна за стария човек. Сипа съвсем малко вода в котела, след като извади кофа с вода от кладенеца недалече от портата, бързо стопли водата, направи брашнена каша и я отнесе на баща си, като му каза:

– Тази вечер ще ядем ориз, татко. А сега ти нося царевица.

– В коша е останал съвсем малко ориз – рече старецът, седна на масата в междинната стая и разбърка с клечки за ядене гъстата жълта каша.

– Значи ще ядем по-малко на новогодишния празник – каза Уан Лун, но старецът не го чу, защото шумно лапаше кашата.

После Уан Лун се прибра в стаята си, отново се загърна с дългия син халат и пушна плитката си да виси. Прокара ръка по обръснатите си вежди и по страните. Дали не трябваше отново да се обръсне? Слънцето току-що беше изгряло. Можеше да мине по улица „Бръснарска“ и да го обръснат, преди да иде в Голямата къща, където го чакаше жената. Ако имаше нужните пари, щеше да го направи.